

ПРИЙОМИ ІМПРОВІЗАЦІЇ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

безконечний шовковий простір блакитного моря, і душа моя проспівала над сим кладовищем хвалу життю” [3, 420].

Почуття краси виступає в Михайла Коцюбинського як засіб розкриття діалектики душі, психологічного стану персонажів.

Категорія прекрасного у Коцюбинського постає як одна з важливих проблем мистецтва. Розуміння прекрасного як життєстверджуючого активного начала, філософським проникненням у красу природи, показом невичерпних можливостей розвитку людського духу в напрямку до краси.

Висновок. М.М. Коцюбинський зробив великий внесок в історію української філософської думки, як мислитель і художник він підійшов впритул до розуміння літературно-філософських традицій, він створив ідеал, цілком сприйнятний для нас і сьогодні.

М.М. Коцюбинський підніс український соціально-психологічний реалізм на новий щабель розвитку. Письменник-новатор, він створив і продовжив традиції, що лягли багатющим скарбом в скарбницю української філософської думки, літератури, культури.

Кредо Михайла Михайловича Коцюбинського – бути чесним громадянином-патріотом, що дихає одним повітрям із своїм народом. Смерть не була для М.М. Коцюбинського несподіванкою. Він

знав, що хворий невиліковно. Любив життя, але був позбавлений страху смерті. Йому властиве спокійне філософське усвідомлення смерті.

У бутті і в небутті Михайло Михайлович Коцюбинський був і є сином свого народу.

1. Горський В.С. *Історія української філософії*. – К., 1996. – 287 с.

2. Забужко О.С. *Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період*. – К.: Основа, 1993. – 125 с.

3. Коцюбинський М.М. *Твори в 3 т.* – К.: Дніпро, 1965. – т. 2, 3.

4. Кузнєцов Ю. *Художньо-психічна концепція М. Коцюбинського // Радянське літературознавство*. – 1984. – №9. – С. 32–38.

5. Могилянський М.М. *“Чернігівський період” М.М. Коцюбинського // Слово і час*. – 1990, – №12. – 1990. – С. 62.

6. Огородник І.В., Русин М.Ю. *Українська філософія в іменах*. – К., 1997. – 328 с.

7. Поліщук Я. *“Пейзаж людини” від Михайла Коцюбинського // Дивослово*. – 2004. – №10. – С. 44.

8. Скотний В.Г. *Філософія освіти: екзистенція ірраціонального в раціональному*. – Дрогобич: Вимір, 2004. – 152 с.

9. Татаркевич В. *Історія шести понять*. – К.: Юніверс, 2001. – 142 с.

10. Франко І.Я. *Зібрання творів: в 50 т.* – К.: 1976 – 1986. – т. 1.

Стаття надійшла до редакції 14.07.2012

УДК 792.8

Магдалина Марушка, вчитель хореографії ЗОШ І – ІІІ ст. №1 імені І. Франка,
керівник танцювального ансамблю “Азарт”
м. Дрогобич

ПРИЙОМИ ІМПРОВІЗАЦІЇ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

У статті проаналізовано прийоми імпровізації та акторської майстерності на уроках хореографії, а також доведено, що ці прийоми допомагають розкриттю творчого потенціалу вихованців, їх професійному зростанню та життєвої самореалізації.

Ключові слова: імпровізація, акторська майстерність, художній образ, творчість, обдарованість, дитячий колектив, мистецтво, пластика, танцювальний рух.

Літ. 6.

Постановка проблеми. Кожен педагог повинен не тільки працювати над зовнішньою технікою танцюриста, але розвивати внутрішній потенціал своїх вихованців. Зовнішня техніка – це вміння грамотно виконувати всі рухи, з яких складається танець, які вдосконалюються протягом всього часу роботи танцюриста на сцені чи в хореографічному залі.

Але одного фізичного виховання недостатньо. Кожен танцівник повинен обов'язково стати артистом. Тобто не тільки навчитись добре

танцювати, але й уміти правдиво зіграти на сцені, створити образ. А для цього йому прийде вчитись – вчитись акторській майстерності. Так що поряд з технікою зовнішньою, яка характеризується вмінням виконувати всі тяжкі прийоми, учням необхідно володіти і технікою внутрішньою – акторською майстерністю. Справжнє мистецтво починається лише тоді, коли поза наповнюється внутрішнім світлом людського почуття – радості, щасті, гордості.

Своєчасне виявлення обдарованості у

ПРИЙОМИ ІМПРОВІЗАЦІЇ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

вихованців є одним із важливих завдань сучасної освітньої системи. Особливо актуально воно постає перед педагогами, які за родом своєї діяльності покликані зрощувати та розвивати прояви дитячої обдарованості в умовах позашкільного навчального простору. Залучення інноваційних розробок у повсякденну роботу творчого дитячого колективу допоможе більш технологічно організувати навчально-виховний процес, сприятиме подоланню стереотипних уявлень про потенційні можливості особистості, що не наділена, на перший погляд, яскравим природним талантом. Пошук таких форм педагогічного впливу став для педагогів позашкільля головним завданням.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Питанню акторської майстерності та імпровізації в хореографії присвячено небагато публікацій. Зокрема, суттєвий внесок у такого роду дослідження зробили такі хореографи та науковці: Я. Чуперчук, С. Касатська, В. Онацький [3], Н. Довбиш, А. Тараканова [4], О. Калініна, Р. Поклітару, А. Рубіна. Вони приділяють особливу увагу пізнанню цих принципів у теоретичному аспекті та втілюють результати дослідження на сцені. Втілюючи свої дослідження “в життя”, хореографи створюють танцювальні шедеври, які є добрим прикладом для наслідування.

Мета статті. Показати важливу роль синтезу імпровізації та акторської майстерності з танцювальними рухами і пластикою. Знайти оптимальну формулу мистецького впливу, здатного вивільнити приховане або недостатньо розвинене творче начало в дітей, які не відзначаються активністю чи перебувають під тиском комплексів.

Вклад основного матеріалу. Кожний вид мистецтва має свої специфічні закони відображення життя, свої особливі форми, виразні методи і свій матеріал.

Письменник пише роман повість, поему, п'єсу, користуючись словом; композитор в своїй творчості користується звуками музики; художник – фарбами; скульптор – пластичними матеріалами (глина, гіпс, мармур), а хореограф – виразною пластикою тіла, рухами, мімікою і жестами.

Але всі види мистецтва об'єднує одна ціль – створення краси, яка рівнозначна добру, душевній і фізичній досконалості людини. Створена мистецтвом ідеальна краса народжує в людині благородні наміри до самовдосконалення. Хореографічне мистецтво – це синкретичне мистецтво. Тут злились в єдиному потоці танець і пантоміма, музика і поезія, скульптурні пози і

пластика рухів і драматургія літературного твору. “Заставте ваших виконавців танцювати, але хай танець їх говорить, хай танцюючи вони живо малюють, хай будуть пантомімами, хай почуття роблять їх прекрасними. Якщо жести і міміка кожного завжди будуть відповідати порухам його душі, лише тоді вони виразять істинні почуття – і твір ваш оживе” – так говорить Ж.Ж. Новер, великий французький реформатор танцю, в своїй книзі “Листи про танець і балет” [6, 97].

Акторська майстерність вимагає від виконавця не тільки віртуозної техніки, міміки, точний осмислений жест, музикальність, а ще дуже багато чого: спостережливості, уваги, уміння відбирати та збагачувати життєвий матеріал, фантазії, пам'яті, темпераменту. Емоційний стан людини виявляється в характері її рухів, навіть її хода може бути виконана в радості або смутку. Танець – душа музики, мелодійний та ритмічний звук, що став мелодійним і ритмічним рухом людського тіла, розкриває характери людей, їхній внутрішній світ, зміну настроїв, внутрішнє життя душі.

Про акторську індивідуальність танцівника зараз багато говорять, обговорюють, як і в чому вона виражається, сперечаються про шляхи її виявлення, у більшості випадків погоджуються з думкою, що яскравих самобутніх артистів стає в хореографічному мистецтві все менше.

Виховання в учнів становлення їх професійних якостей починається у школі. І, звичайно, роль педагога, репетитора, наставника тут величезна. Що ж таке індивідуальність? Неповторність, несхожість особистості виконавця, його особливе вміння проникнути у сценічний образ, розчинитись у ньому, “стати” ним. Здавалося б, невлесним штрих, непомітний нюанс у русі, жести – і сценічні рухи актора робляться виразними та натхненними. Індивідуальність – властивість таланта, його невід'ємна якість. Індивідуальності не можна навчити, як не можна навчити таланту. Але розвинути талант, розвинути індивідуальність, вчасно вгадати його, підказати, помітити, активно допомогти такому учневі – основна справа педагога, який веде заняття з хореографії.

Сучасний досвід організації хореографічних занять доводить, що керівник має право називатися творцем тільки тоді, коли вміє нерозривно пов'язати у свідомості вихованців пластичну, музичну й емоційну складову танцю. Для цього у свідомості вихованців важливо збудити чутливість, подіяти не стільки на розум, скільки на відчуття й уяву. При вивченні рухів педагогу слід підібрати такі ігрові завдання, зміст і образи яких активізують думку, викличуть у дітей

ПРИЙОМИ ІМПРОВІЗАЦІЇ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

ряд почуттів, пов'язаних з роботою уяви, якістю сприйняття, уваги, фантазії і т. і. [1, 3].

Застосування прийомів акторської майстерності в цьому випадку надає найбільш широкі можливості. Продуктивним для хореографічних занять є один із найвідоміших театральних прийомів – “прийом ототожнювання”, тобто злиття свого “Я” з образом чи ідеєю, які потрібно висловити тілом через пластичний малюнок. Використання такого прийому вимагає не тільки підготовчої роботи над музичним матеріалом, що супроводжуватиме дію. Перш за все, вихованцям необхідно мати практичний приклад “проживання художнього образу”, здатного збудити уяву й прагнення до самовираження. Потрібні досвід і час для пошуків допоміжних засобів, щоб дослідити їх на заняттях із гуртківцями – і тільки тоді отримані практичні й теоретичні знання із часом і відповідно до запиту будуть відроджені в багатьох яскравих ідеях. На заняттях із колективом “Азарг” було знайдено допоміжний інноваційний засіб щодо розвитку самореалізації вихованців – це синтезоване заняття “Хореографія” і “Акторська майстерність”, головним ключем яких є творча гра “Імпровізація” – образна імпровізація на форму предмета. Образна імпровізація – це миттєво включена уява з розкриттям і відображенням у рухах, пластиці, пантомімі нових образів на форму предмета в музичному супроводі. Аби робота над розвитком творчої уяви була результативною, необхідно дотримуватись певних принципів організації хореографічного заняття:

- зацікавленість вихованців, безпосередня практична участь кожного із членів групи у творчому процесі;
- жвава ігрова форма проведення занять з акцентом на зміну завдань, робота з різноманітними предметами, образи яких мають бути обіграними;
- конкретність та доступність поставлених завдань, дотримуючись віковий особливостей дітей;
- створення умов для обов'язкового успішного виконання їх кожним вихованцем;
- послідовність та систематичність.

На таких синтезованих заняттях важливо розділити дітей “активних” і “пасивних” на окремі групи. Оскільки “пасивні” потребують дещо більшого часу на обдумування способу дії, важливо не підганяти їх, проявити терпіння й дати можливість до кінця втілити задум, адже інколи за їхньою сором'язливістю криється завуальований талант, оригінальний спосіб мислення. Активних дітей помітно одразу, вони сміливо відстоюють

власну точку зору, демонструючи під час обігравання предмета безліч ідей і образів, які іноді дивують своєю несподіваністю, надзвичайністю. Із часом і “пасивні” діти швидше включаються в ігровий процес, починають енергійно переробляти завдання на імпровізацію, перебуваючи в постійному пошуку образних фантазій, не стримуючись у розкритті і створенні нових образів, якими б неймовірними вони не були [3, 47].

Творчій грі “Імпровізація” бажано бажано приділити ціле заняття. Звичайно розминку рекомендовано провести об'ємно-просторовою. У музичному супроводі діти виконують елементарні рухи, при яких розігріваються всі м'язи тулуба, концентрується увага й розвивається вміння володіти всім простором, що сприяє розширенню кругозору й уваги: ходьба вперед і спиною, біг уперед і спиною, біг уперед і спиною тощо.

Пропоную орієнтовану схему такого уроку:

- визначити мету виконання завдання;
- розкрити зв'язок між простором, предметами й рухами;
- актуалізувати завдання в музичному супроводі;
- виконати й розкрити ідею в узгодженні з групою.

Для творчої гри “Імпровізація” залучаються будь-які предмети, які є навколо (аркуш паперу, ковдра, палиця і будь-що інше).

Вихованці, орієнтуючись на один предмет і його форму, повинні через 15 – 20 хвилин підібрати музичний матеріал самостійно або за рекомендацією керівника й показати дії із цим предметом. Розподілені на групи, по 3 – 5 учасників у кожній, діти отримують завдання. Орієнтуючись на озвучений нестандартний предмет, кожен із вихованців показує свої дії по одному образу на предмет і один сумісний образ від групи. Виконуючи такі завдання, діти вчаться використовувати весь запропонований простір і працювати командою, проявляється єдність і повага одне до одного, розвивається вміння спілкуватися в процесі творчої взаємодії. Наприклад: перша група отримує аркуш паперу, друга – гумовий килимок, третя – гімнастичну палицю. Перша група, обігравши аркуш паперу, показала в танцювальних рухах і пантомімі, що має подушку, дзеркало, книгу; друга, обігравши гумовий килимок, показала човен, кокон, колоду; третя, маючи гімнастичну палицю, показала парасольку, спортивне знаряддя, качалку. Музичний супровід обирається вихованцями з того матеріалу, що є в наявності. Переглянувши

ПРИЙОМИ ІМПРОВІЗАЦІЇ ТА АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФІЇ ЯК ОДНА З УМОВ ТВОРЧОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ УЧНІВ

всі мініатюри, проводиться аналіз виконаного, окрема увага звертається на найбільш вдалі образи. У більш складних варіантах завдань однією з головних вимог є виправдане використання всього відведеного простору й злагоджена командна взаємодія. Такі завдання формують у дітей уміння гармонійно поєднувати хореографічну підготовку, імпровізаційне мислення, здатність до співпраці. Такий вид діяльності надає навчально-виховному процесу яскравості й новизни, що є дуже важливим для підтримання зацікавленості вихованців у подальшому навчанні.

Проводячи такі заняття, керівник повинен проявляти терпимість, зацікавленість ідеями дітей, не забувати про теплоту душі, внутрішнє переживання. Тому пропонуємо застосовувати цей творчий прийом на заняттях хореографії, який дозволяє дітям відчувати радість відтворення ідеї, свою здатність командою розкривати уяву, де вони вже не стримують своїх почуттів, стають самими собою, вірять у себе і яскраво виражають свої мрії й надії.

Висновки. Головною метою синтезованого заняття є:

- розкриття і реалізація індивідуальних здібностей;
- розкриття природних нахилів і талантів;
- формування самосвідомості і позитивного стану душі вихованців;
- формування культури почуттів;
- самореалізація і розвиток творчих здібностей;
- виховання цілісної особистості, яка має естетичні потреби, смак;
- розвиток універсальних якостей творчої особистості (загальнокультурна компетенція).

Розвинута творча самореалізація вихованців виявляється в конкретних дієвих результатах, які значно відчуються в покращенні творчого мислення, образної імпровізації і вмінні з цим працювати. Коли керівнику вдається до максимального рівня розкрити індивідуальні здібності й талант вихованців, то він сприяє творчому зростанню майбутніх учасників суспільного прогресу. А працювати з таким вихованцями – суцільне задоволення, адже тоді танцювальні номери наповнені емоціями, змістом і просто цікаво дивитися глядачу.

1. Березова Г. Хореографічна робота з дошкільнятами. – К.: Музична Україна, 1989. – 203 с.

2. Мухіна В.С. Дитяча психологія. – М.: Просвящение, 1985 – 315 с.

3. Онацький В. Спостереження як засіб вивчення академічно обдарованих дітей / В. Онацький // Обдарована дитина. – 2002. – № 5. – С. 44 – 54.

4. Тараканова А.П. Система хореографічного виховання у школах і позашкільних закладах: Навчальний методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1996. – 284 с.

5. Белкина С.И., Ломова Т.П., Соковнина Е.Н. Музыка и движение: (Упражнения, игры и пляски для детей 5 – 6 лет). Из опыта работы муз. руководителей дет. садов. – М.: Просвещение, 1983. – 208 с.

6. Новерр Ж.-Ж. Письма о танце / Пер. А.А. Гвоздевой, примеч. и статья И.И. Соллертинского. – Л.: Academia, 1927. – 316 с.

Стаття надійшла до редакції 09.07.2012

До дня народження Івана Франка

Усю Дрогобиччину – міста Дрогобич, Борислав, Самбір, Стрий, села Ясеницю Сільну, Підбужж, Урожж, Винники, Мокряни, Унятичі, Добрівляни, Вацовичі, Волю Якубову, Довге, Медвежу та багато інших – Франко сходив пішки. Тут він мав вірних друзів серед селян.

“Ти мій рід, ти дитина моя,
Ти вся честь моя й слава,
В тобі дух мій, будуще моє,
І краса, і держава!”

Іван Франко

